

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДДІЛ ОСВІТИ МИРГОРОДСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЦЕНТР ЕКОЛОГО - НАТУРАЛІСТИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Педагогічною радою ЦЕНТУМу
Протокол № 3 від 03.09.2021 р.
Голова ради Н.І. Ночна

ЗАТВЕРДЖЕНО

Методичною радою кабінету забезпечення
діяльності закладів освіти відділу освіти
Миргородської міської ради
Протокол № від
Головний інспектор Ю.В.Неверова

Навчальна програма з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку
«Еко –стиль: поводження з відходами»

Початковий рівень
1 рік навчання

Керівник гуртка:
Живолуп Наталія
Михайлівна

м. Миргород 2021

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно з соціологічним дослідженням «Молодь України 2018», проведеним GfK Ukraine, лише 1,3% молоді хоча б іноді беруть участь у громадських ініціативах та суспільному житті.

Керуючись Цілями Сталого розвитку ООН та трендовими показниками зацікавленості молоді у проблемі глобального потепління, питання ініціативності молоді задля захисту навколишнього середовища потребує навчання як ініціювати, планувати та реалізовувати власні проекти.

Навчання за програмою покликано підсилити компетентність та знання вихованців щодо сортування та поводження з відходами; змінити поведінку щодо поводженням з відходами; збільшити кількість зібраного вторинного матеріалу, такого як пластик, папір, скло та алюміній через проведення широкої просвітницької роботи; впливати на екологічну ситуацію населеного пункту шляхом проведення роз'яснювальних бесід; надати дітям інструменти для реалізації власних проєктів, які матимуть позитивний екологічний вплив на їхню громаду; дати можливість брати на себе відповідальність та бути ініціаторами змін у своїй громаді.

Метою навчальної програми є формування ключових компетентностей особистості засобами екологічної освіти.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей: *пізнавальної*, яка орієнтована на оволодіння знаннями з основ природничих та суспільно-гуманітарних наук; вивчення основних характеристики явищ і процесів суспільного життя; набуття знань морально-психологічних якостей, способів організації змістовного дозвілля;

практичної, яка передбачає розвиток громадянських умінь і навичок, здатності реалізовувати і захищати свої права, орієнтації в соціальних відносинах, оцінки суспільних явищ і процесів, установлювати зв'язки між подіями і явищами, формулювати, висловлювати та доводити власні думки, позиції, вести дискусії; *творчої*, яка передбачає набуття досвіду власної творчої діяльності, розв'язання творчих завдань, здатності проявляти творчу ініціативу; розвиток дослідницьких здібностей, системного, просторового, логічного мислення, уяви, фантазії; формування стійкої потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні;

соціальної, яка передбачає розвиток правової і трудової культури,

досягнення високого рівня освіченості і вихованості; емоційний, фізичний та інтелектуальний розвиток; формування кращих особистісних рис, ціннісного ставлення до себе та інших, вміння працювати в колективі; розвиток здатності до професійного самовизначення, творчого становлення; формування громадянської поведінки, патріотизму, любові до України.

Програма передбачає 1 рік навчання за початковим рівнем: 72 год. на рік,

2 год. на тиждень. Програма схвалена для використання в закладах позашкільної освіти (лист ІМЗО від 27.12.2019 № 22.1/12-Г-1226); витяг з протоколу засідання науково-методичної комісії з позашкільної освіти науково-методичної ради з питань освіти МОН України від 23.12.2019 № 4). Автори: Носенко А. С., Ганчева В. І., Єфименко І. О., Крижанівський Д. В., Теремта В. І.

Навчальна програма охоплює теоретичну та практичну складові освітньої діяльності. В процесі оволодіння змістом навчальної програми відбувається актуалізація теоретичних аспектів компетенцій та використання отриманих компетенцій на практиці через діяльнісний підхід який виступає методологічною основою пропонованої навчальної програми.

Навчальна програма реалізовується в гуртках, секціях та інших творчих об'єднаннях еколого-натуралістичного напрямку закладів загальної середньої та позашкільної освіти; спрямована на вихованців віком 12 -16 років.

Зміст програми реалізується за допомогою сучасних педагогічних технологій та методики передачі знань від педагога до вихованця. Перевага надається практичним заняттям, на яких вихованці неопосередковано можуть пропрацювати навичку, яка транслюється. Доцільними формами й методами роботи є колективна робота, обговорення, діалог, перегляд відео, аналіз матеріалів, групові ігри, інформування, роз'яснення, приклади, переконання, розв'язання ситуацій тощо. Заклучна частина програми «Еко-стиль: поведінка з відходами» -використання набутих знань та компетенцій на практиці через реалізацію власного проєкту. Засобами контролю за досягненнями вихованців є: результативність еко- тесту, участі в лекціях, воркшопах, та індивідуальному конкурсі-захисті проєктів.

Теми та розподіл годин навчально-тематичного плану вказано орієнтовно.

За необхідності, в установленому порядку, керівник може внести зміни до кількості годин у межах періоду. Враховуючи інтереси вихованців, їх кількість у групі, стан матеріально-технічного забезпечення, керівник гуртка може змінювати кількість теоретичних і практичних занять (залежно від того, як швидко та якісно вихованці набувають практичних навичок), враховуючи обсяг часу, що передбачений типовими навчальними планами.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН			
	Кількість годин		
Розділ, тема	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	2	4
Розділ 1. Активні соціальні дії	2	2	4
Розділ 2. Природа та людина	10	10	20
Розділ 3. Охорона навколишнього природного середовища	10	10	20
Розділ 4. Управління проєктами	4	2	6
Розділ 5. Реалізація проєкту	4	10	14
Підсумок	2	2	4
Разом:	34	38	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (4 год)

Теоретична частина. Мета, завдання діяльності. Зміст та структура навчального матеріалу. Правила безпечної поведінки.

Поняття екології, екологічної культури, навколишнього середовища, відходів, вторинного матеріалу. Основні екологічні проблеми.

Практична частина. Колективне знайомство. Ігри: «Їх звуть..., мене звуть ... Я тут, тому що ...».

Вироблення основних статутних положень (правила, права та обов'язки вихованців) діяльності (гуртка, клубу, секції, творчого об'єднання).

Розділ 1. Активні соціальні дії (4 год.)

Теоретична частина. Поняття активного громадянина та соціальної дії. Однодумці, команда, спільна мета, активні дії.

Практична частина. Проведення ігор за штучно змодельованими обставинами, в яких кожен учасник гри потрапляє в ситуації, які допоможуть зрозуміти свої цінності, знайти однодумців та працювати, взаємонавчаючись. Дискусія «Активний громадянин – це...?».

Вправи з тимблдингу. Диспут «Команда – це...?»

Розділ 2. Природа та людина (20 год)

Теоретична частина. Головні завдання екології. Структура науки про довкілля, місце екології в системі наук. Основні етапи розвитку екології.

Українська екологічна школа. Природа, суспільство, людина: взаємний зв'язок. Поняття природи. Біосфера і ноосфера. Взаємодія людини й природи. Сучасні екологічні проблеми та шляхи їх розв'язання. Демографічні проблеми сучасності.

Поняття екологічного права. Предмет екологічного права. Об'єкти екологічного права, їх типи.

Нормативно-правова база державної екологічної політики України. Глобальні проблеми людства: загальна характеристика, забруднення біосфери, забруднення атмосфери, забруднення. Глобальні проблеми людства: загальна характеристика, забруднення біосфери, забруднення атмосфери, забруднення гідросфери, забруднення ґрунтів, радіація у біосфері, токсична дія забруднюючих речовин, екологічні наслідки забруднення біосфери і безгосподарної діяльності людей, контамінанти і безпека харчових продуктів,

«парниковий ефект», виснаження озонового прошарку, кислотні дощі, масове зведення лісів, відходи виробництва, сільське господарство, виробництво енергії. Екологічна криза, як криза антропоцентричної свідомості і безгосподарної діяльності людей. Природокористування: суть поняття, класифікація. Регулювання природокористування. Раціональне природокористування: принципи, умови, раціональне використання землі. Нераціональне природокористування: суть поняття, типи, показники збитків. Екологічні права та обов'язки громадян у галузі екології, їх типологія та класифікація. Гарантії реалізації та способи захисту екологічних прав громадян. Поняття еколого-просвітницька діяльність та її види.

Практична частина. Диспут щодо завдань екології у вирішенні сучасних екологічних проблем. Проведення лекцій та воркшопів, які присвячені розвитку діяльності по охороні навколишнього природного середовища. Опрацювання нормативно-правової бази України з основних питань екології. Диспут щодо розв'язання екологічної проблеми (за вибором педагога). Робота з науковою, популярною літературою, матеріалами періодичної преси, матеріалами Інтернет-мережі з дослідження глобальних екологічних проблем, проведення міні-досліджень (за вибором педагога). Дискусія за мультфільмом «Воллі». Прогнозування та обговорення можливих соціально-економічних наслідків нераціонального природокористування.

Робота з нормативно-правовою базою України. Диспут щодо права на безпечне життя і здоров'я довілля. Презентація еколого-просвітницьких організацій. Відкрита дискусія щодо впровадження екологічних програм.

Розділ 3. Охорона навколишнього природного середовища (20 год)

Теоретична частина. Відходи, сміття: суть поняття, загальна характеристика. Класифікатор відходів ДК 005-96. Промислові відходи. Класифікація промислових відходів. Побутові відходи. Ідентифікація відходів. Термін «відходи»: законодавство України. Принципи поводження з відходами: попередження, запобігання, близькості та «забруднювач платить». Поняття сортування сміття (відходів). Поняття сегрегації (розділення) відходів. Ефективність сортування сміття. Обробка та вторинна переробка відходів. Сміттєспалювальний завод, сміттєзвалище. відмова від відходів. Значення кольорів смітєвих контейнерів: зелений, синій або жовтий, помаранчевий, чорний, коричневий та червоний кольори. Компост: суть поняття. Приготування компосту та його використання. Компостування сміття в квартирі. Поняття лайфхаку. Переробка відходів в Україні. Сортувальні станції в Україні. Пластик: типи, вплив на навколишнє середовище (Земля, Океан, вплив на тварин). Наслідки для людини: клінічне значення. Зусилля щодо зниження впливу пластику на навколишнє середовище. Утилізація пластику. Поняття спалювання. Небезпека від спалювання рослинних рештків для навколишнього

середовища та здоров'я людини. Адміністративна відповідальність за спалювання рослинних рештків. Концепція енергетичної утилізації сміття. Школа без сміття. Важливість залучення батьків, друзів, мешканців населеного пункту до сортування. Командна робота як складова успіху. Додатки для смартфона, які стануть у нагоді при сортуванні.

Практична частина. Проведення лекцій та воркшопів, присвячених методиці ідентифікації та класифікації відходів. Міні-проекти з сортування відходів.

Дослідження маркування. Створення коміксів, агіток, написання есе, казок та інше щодо сортування та сегрегації сміття. Проведення для вихованців семінарів, присвячених методиці маркування, сортування та утилізації пластику. Організація та проведення диспуту «Як і чому я почав компостувати сміття». Пошук та обговорення Лайфхаків, які стануть у нагоді при компостуванні сміття в квартирі. Підготовка компостної ями, закладання компосту. Проведення лекцій та воркшопів, які присвячені небезпеці спалювання сміття та застосування інструментів її попередження. Робота з нормативно-правовою базою України. Пошук та обговорення лайфхаків, які стануть у нагоді при сортуванні сміття. Перегляд відеороликів, обговорення. Проведення тестування. Робота над помилками.

Розділ 4. Управління проєктами (6 год.)

Теоретична частина. Поняття проєкту. Типи проєктів. Життєвий цикл проєкту. Оточення проєкту. Проєктно-орієнтовані організації. Актуальність, мета та завдання проєкту. Проблеми проєкту, їх наслідки та причини. Проєктні ризики та їхня класифікація. Принципи управління проєктними ризиками. Методи аналізу ризиків проєкту. Методи зниження ризиків. Поняття зацікавлена сторона, види зацікавленості.

Практична частина. Проведення лекцій присвячених проєктній діяльності.

Аналіз ступеня розробленості проблеми та докази її актуальності. Оцінювання потреб. Збирання і аналіз інформації. Воркшоп щодо аналізу ступеня ризику проєкту та шляхів до зниження. Дискусія присвячена визначанню зацікавлених до проєкту сторін, їх впливовості та комунікації із ними.

Розділ 5. Реалізація проєкту (14 год.)

Теоретична частина. Поняття партнера. Форма-звернення та форма-прохання. Міжнародні та національні організації, які надіють фінансову або матеріальну допомогу. Поняття Громадська організація. Поняття прес-анонсу та прес-релізу, їх структура. Заявка як частина комунікації з донором. Підготовка до подачі заявки на грант. Вимоги до написання. Лайфхаки для написання заявки. Заявка з погляду оцінювача.

Практична частина. Написання звернень та прохань для успішної реалізації проєктів. Написання прес-анонсу, прес-релізу, грантової заявки учасниками під супроводом тренера та їх презентація. Захист та обговорення проєкту.

Підсумок (4 год)

Теоретична частина. Підбиття підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- правила роботи в команді;
- шляхи подолання конфліктів усередині команди;
- цінності команди;
- побудову плану створення проєкту;
- поняття «дерево проблем» та «дерево цілей»;
- поняття «зацікавлені сторони»;
- ризики проєкту;

- стиль комунікації з локальними ЗМІ;
- шляхи реалізації власного проєкту;
- поняття компостування органічних відходів;
- поняття сортування та утилізації сміття;
- шляхи залучення коштів у проєкт;
- шляхи взаємодії з органами місцевого самоврядування;
- поняття upcycling;
- поняття полігону відходів;
- поняття концепції 5R;
- стратегію фундації;
- правила проходження еко-тесту.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- комунікувати з партнерами та локальними ЗМІ;
- розробляти детальний план проєкту;
- складати «дерево проблем» та «дерево цілей»;
- компостувати органічні відходи;
- сортувати та утилізувати сміття;
- залучати гроші на громадські ініціативи;
- взаємодіяти представниками органів місцевого самоврядування.

Вихованці мають набути досвід:

- ініціювання, планування та реалізації власного проекту;
- командотворення;
- комунікацій зі ЗМІ;
- організованого збору відходів;
- сортування відходів;
- утилізації відходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методичний матеріал для учасників: "Тимбілдинг". Київ, 2019. 3 с. Klitschko Foundation.
2. Методичний матеріал для батьків: "Психологія сучасного підлітка: поведінкові проблеми, робота і виховання" – Київ, 2019. – 41 с. – (Klitschko Foundation).
3. НУШ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://nus.org.ua/>.
4. Партнерство задля розвитку навичок 21 століття. 2001. URL: <http://www.battelleforkids.org/networks/p21>.
5. Посібник для менторів проекту «Школа успіху» – Київ, 2019. – 75 с. – (Klitschko Foundation).
6. Цілі сталого розвитку 2016-2030. *United Nations*. 2016. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.
7. Active Citizen. British Council. 2014. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/ac_toolkit_19th_aug_2014_final_version_ukr_2015_2.pdf
8. Practice Guide. Project Management Institute - URL: <https://www.pmi.org/pmbok-guide-standards/practice-guides>
9. Buckley J. Pocket P4C - Getting Started with Philosophy for Children / Jason Buckley., 2012. – 40 с.
10. Paine M. The Pedagogy of Philosophy for Children/Philosophical Enquiry [Електронний ресурс] / Martin Roger Paine. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://theses.whiterose.ac.uk/3971/1/MRPaineMAeducDisV3.pdf>.